Older People's Commissioner for Wales
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
08442 64 06 70
08442 64 06 80
www.olderpeoplewales.com

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

Mr Richard Parry Jones
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Parry Jones

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Mae'n glir o'ch ymateb eich bod wedi meddwl gryn dipyn am hyn a'ch bod wedi canolbwyntio'n gryf ar y canlyniadau rwy'n ceisio eu sicrhau ar ran pobl hŷn.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth)

Iechyd ar Waith
Cyrraedd y Nod / The Corporate Standard
Health at Work
Buddsoddwyr Mewn Pobl | Investors in People

neu’n ‘annerbyniol’. Mae ‘derbyniol’ yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi’i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae ‘rhannol’ ac ‘annerbyniol’ yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu’n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i’r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai’n rhannol neu’n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â’r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni’r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu’r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â’r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai’n rhoi’r lefel sicrwydd rwy’n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae’n ofynnol imi gadw cofrestr o’r ymatebion i’m Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy’n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â’r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i’n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi’r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o’r camau sydd ar eu hanner a’r camau y mae’r cyrff unigol sy’n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â’m Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Bwrdeistref Sirol Ynys Môn

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol: • pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol. • lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid. • pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty. Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir. Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth o rôl eiriolwyr a'i fod yn cyfeirio'n fyr at yr ystod o wasanaethau a darparwyr yn yr ardal. Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos y bydd yn cyfrannu, o Ebrill 2015 ymlaen, at wasanaeth sydd wedi'i gomisiynu gan Gyngor Gwynedd a fydd yn cyflawni'r fanyleb uchod.

Mae hyn i'w groesawu, ond nid yw'r Awdurdod Lleol wedi rhoi adborth manwl naill ai ar y ddarpariaeth bresennol nac ar newidiadau yn y ddarpariaeth bresennol.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o ystod o wasanaethau gofal amlddisgyblaeth a gwasanaethau arbennig sydd ar gael ar hyn o bryd. Mae'r ymateb yn dangos bod yr Awdurdod Lleol mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd yn gwneud trefniadau i sicrhau y bydd y timau amlddisgyblaeth presennol yn helpu preswylwyr ar ôl cael eu derbyn i'r ysbyty ac ar ôl dychwelyd i gartrefi gofal.

Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud y bydd asesiad yn cael ei wneud gan ddibynnu ar natur y derbyniad, o'r posibilrwydd o adsefydlu ym mhob achos. Mae'r ymateb yn nodi dau dîm penodol sy'n gyfrifol am asesiadau.

Mae hyn i'w groesawu, ond byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad byr o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwylio ac asesu perfformiad.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o bwysigrwydd hyfforddiant dementia ac yn nodi bod ei adran hyfforddi'n cynnig sesiwn hyfforddiant

Ymwybyddiaeth Dementia sy’n cael ei ddilyn gan holl staff perthnasol yr Awdurdod Lleol, ac sydd ar gael i’r holl staff mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio lleol.

Mae’r Awdurdod Lleol yn dweud hefyd ei fod yn ymwybodol bod hyfforddiant yn cael ei gynnig gan Brifysgol Bangor sy’n helpu darparwyr lleol. Er hynny, nid yw’r ymateb yn dangos sut mae hyn yn cael ei ddefnyddio nac ar ba lefel y mae’r hyfforddiant wedi’i osod.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol hefyd yn enwi dyfarniadau penodol ar lefel 2 a 3 y QCF sydd ar gael i’r holl staff sy’n cael eu cyflogi’n fewnol ac yn allanol.

Rydym yn croesawu’r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi dweud y bydd yn mynd ati, fel rhan o’i waith o fonitro cartrefi gofal bob blwyddyn, i adolygu’r niferoedd sy’n dilyn yr hyfforddiant hwn ac yn gwneud argymhellion yn ôl yr angen os nad yw’r perfformiad yn ddigonol.

Mae yna lawer i’w groesawu, ond byddai’r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad o’r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy’n anelu at fynd i’r afael â bylchau a diffygion, a’r rheiny’n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio’r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy’n bodoli. Mae’n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy’n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae’n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i’r angen hwn yn dangos dealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio, gan ddweud ei fod yn rhoi cyhoeddusrwydd i gynlluniau cyfeillio presennol a’r rhai sy’n cael eu datblygu, ac y caiff y rhain eu hyrwyddo mewn fforymau i ddarparwyr yn y 6 mis nesaf er mwyn gwella’r mynediad iddyn nhw.

Mae'r Awdurdod Lleol hefyd yn dweud y bydd yn hybu datblygiadau o'r fath ac yn monitro'u cynnydd yn ystod asesiadau blynyddol.

Er hynny nid yw'r ymateb yn mynd i'r afael â manylion Anghenion Gweithredu'r Comisiynydd ac nid yw'n rhoi syniad o'r gwasanaethau presennol y mae'r Awdurdod Lleol yn eu cyrchu neu'n eu darparu.

Byddai'r ymateb yn well pe bai yna ddadansoddiad byr o'r ddarpariaeth bresennol ac o unrhyw gynlluniau gweithredu sy'n anelu at fynd i'r afael â bylchau a diffygion, a'r rheiny'n cynnwys llinellau amser clir, ac yn enwi swyddogion atebol.

Allwch chi gadarnhau pa bryd y gallwch gyflwyno adroddiad ar y dystiolaeth hon sy'n dal yn eisiau? Mae angen yr wybodaeth ymhen **1 MIS.**

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bwyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos ymrwymiad i roi Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol ar waith ac mae'n dweud ei fod yn cefnogi datblygu Gwasanaeth o'r fath ac yn croesawu cyfleoedd i gael ei gynnwys wrth ei ddatblygu.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt. Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ddealltwriaeth o bwysigrwydd gwrando ar leisiau pobl hŷn a sicrhau bod camau'n cael eu cymryd ynglŷn â'r materion a godir.

Mae'r ymateb yn dangos bod yr Awdurdod Lleol wrthi'n gweithio gydag Age Concern a'i fod wedi hyfforddi dau unigolyn lleyg i fod yn Fonitoriaid Cydradd yn holl gartrefi Ynys Môn. Mae'r ymateb yn mynd rhagddo i esbonio bod yr Awdurdod Lleol yn bwriadu ymestyn y rhaglen hyfforddi i ragor o unigolion.

Mae'r Awdurdod Lleol yn rhoi rhywfaint o wybodaeth sy'n cyfeirio at "gynllun gweithredu", gan ddweud y bydd aseswyr lleyg yn cael eu helpu i gynnal sgyrsiau anffurfiol â phreswylwyr cartrefi gofal ac i roi adborth i bob partner mewn ffordd syml nad yw'n dyblygu arolygiadau ffurfiol ac mai dull partneriaeth fydd yn cael ei arddel, gan gynnwys darparwyr cofrestredig.

Rydym yn croesawu'r faith bod yr ymateb yn dweud y bydd yr adborth a roddir i gartrefi gofal a chomisiynwyr yn cael ei ddefnyddio i fwydo datblygiadau yn y dyfodol ac os bydd hyn yn tynnu sylw at dueddiadau cadarnhaol y caiff y rheiny eu defnyddio i rannu arferion da.

Mae llinell amser glir wedi'i darparu yn yr ymateb.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrau
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn cydnabod bod angen datblygu Datganiadau Ansawdd Blynyddol ac yn croesawu'r fenter hon.